

מסורת הש"ס

לא סתדרין (ג) וכן
יא: (ג) וסתרין (ג) פירש
ז) ודברים (ג) (ס) וכן
סתרין (ג) (ז) וכלל פירש
דיה פיתח (ז) ופירש (ז)
ענין (ג) דיה הוא (ג)

גליון הש"ס

הש"ס דיה רעובי מי
קניין און נשבעין על
הקדש פיר רשעים לעיל
דף ג פיר דיה קושיה:
שם ר"ה ור"ה אבר מי ר"ה
ב"ק ספיר: פיר חתי יבמות
דף ג פיר דיה מי:

הגהות הב"ה

(ב) הש"ס דיה שלישי מי
טון בן טון בן ראובן בשר
לשם נשבעין ונשבעין
לשם ויר שלישי לראובן
הראשון פיר: (ג) חזון
דיה פיר גרסי: ויר דברי הל
יכול לומר בו ויכח מי אפי'
לגל ויבית היה נתקן:
(ד) באר שפירין לא נשבע
הי מרד קדש ימי מיהדי
קא הדר ביה אלמל:

מוסף רש"י

נאמן עלי. להיות דין
אבא. פסול מן המוסר
ליוני, לא לומר לא לומר
דנפק מן מלא יומתו אט
על פניו ומהוירי כ"ד
גובין. חזון מן המוסר וכן
א"י. עד שרלא נשתמא.
שמה פסול לעדות דנפקין א'
לש ורעובי וי'.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קכח.

עין משפט
גר מצוה

עו א מ"י פ"ו סהלת
סתרין הלכך ותי'
ב"מ פ"ג ע"ג ו' טור
ו"פ"ו ח"מ"י כ"כ ספ"ג: ו'
ע"ב ב"מ"י ע"ג סהלת כ' ו'
כ"מ טו"פ"ס ע"ס ספ"ג
ז':

ע"ב ב"מ"י פירא מהל'
מנהל ב"ל מ' ופ"ה'
מהל' ויכח הלכך ב' סתם
פ"ג ע"ג טור ח"מ"י פ"ג
ק' ספ"ג א' וטור טו"פ
ח"מ"י פ"ג ח"מ"י:
פ' ד' ו' מ"י פ"ג מהל'
עדות ב"ל ד' סתם ל"ן
ר"ד טור טו"פ ח"מ"י פ"ג
ספ"ג ז' ויכח אלמל ע"ד
כ"מ טו"פ"ס פ"ג ד' רפ"ג:
מ' ז' ח' ט' מ"י ע"ס פ"ד
הלכך כ' סתם ל"ן ר"ט
טו"פ"ס ע"ס ספ"ג ז' ויכח
ל' ספ"ג ז' ויכח אלמל
ז':

רבינו גרשום

רעובי השבע שלא כמח
לי וטול אינו יכול לחזור
בו. המחזיק אפי' שכל
הנשבעין שחזרה נשבעין
ולא משלמין מאחר שהו
קובל עליו שישבע החובב
וישיל אין יכול לחזור בו:
פ"י קמ"ל תניא נאמן על
אבין בעדות וזו נאמן על
אבא אפי' שאין כשרין
להעיד עליו נאמן עליו ב'
רעובי בקר ל"ן ז' אפי'
שאין מוסרין הואיל שקבל
עליו. ר' באר דאמר אינו
לחזור בו מאי מוסרין אפי'
שהו הואיל שאין ארזין.
וחכמים אומרים אין יכול
לחזור בו משעה שאמר
ועשו עפשה. אלמל דרבי
נמי מאחר שישבע זה
אינו יכול לחזור בו ופ"י
קמ"ל: הא קמ"ל. דקא
מילכתי בספקת מתרדין על
ביתן דר' מאיר ורבין
באתן לך פליגי. אבל השבע
ויהא פסול לך דברי הלכ
אין יכול לחזור בו או לטמא
אפיכא. ומסקינן הלכתא
באתן לך מחלוקת. והלכתא
כדברי חכמים דאמר אינו
יכול לחזור בו הי' ליהא
דאמר השבע וטול מאתן
לך הוא. ואשערין לפסול
והלכתא חכמים: הלכתא
גובין מן העבדים. שאם
הניח אבותיו של יתומים
עבדים גובה בעל חובו של
אביהם את חובו מן העבדים
כי היכי דהו עבדו בן
הקרקע ולא מצו לטמון
ליה מטלתיי שבק אבין
נבן משום דעבדא כפיקע
דמי. והלכתא שלישי שבני
כשי. כגון ראוין וישעון
הם בניהם היינו ראשונים
ובני בנינו היינו שניים
ובני בני בנינו היינו דור
שלישי של בן ראובן ודור
שלישי של בן שמעון ודור
שלישי של בן ראובן מותר
להעיד לזרזו של בן
שמעון: ורבא אמר אבן
בבא שלישי מעיד בראשון. כבן
שמעון עצמו היינו ראשון
אפי' שהוא קרוב לאביו.
ובאחר דאבא שאמר ע"ד
לאחי אביו. וליה הלכתא
בזרזי. דקרוב ליה פ"י:
ונסתמא פסול להעיד לו
משום דעבדיי אינו יודע
להראות ערוהו באיהו פסוק
מניע חתום קרקע שלו:
רשמיאל אפר כשר. אפסר
דמכין במצרתא מצר פלוני
כך וכן סימן כשר פלוני כך:
אבל גלימא לא. אם היה
מכיר בגזל חבירו קודם
שנשתמא ואחר שנשתמא
אינו יכול להעיד זה בגזו
של פלוני: אפשר דרבין
מדת ארכו ורביה. שאמר
אני יודע שבך היה ארכו
ורביה ונמצא כרביה. וכן
נמי אם נמצא מסקל תוסבא
כמו שהשבע אפר כשר:
מיתביה היה יודע כי קא אתי
מיהו פתח ונשתמא פסול
להעיד שום עדות וחיותא
דכחלו תנא ללעיל ששואל
ר'חוק ותיקרי ותיקרי הוא:

הבי גרסינן ונשבע אינו יכול לחזור בו. פירוש אם נשבע כבר
אינו יכול לחזור בו אבל אם לא נשבע יכול לחזור בו
דלמחר' כזה בורר (פסאדרין דף כד: וס) מחלוקת לאחר גמר
דין אבל לפני גמר דין דברי הכל (ו) היה יכול לחזור בו אמר
אע"ג דלמחר השבע וטול יכול לחזור
כיון שעדיין לא נשבע היה (ו) קודם
גמר דין וכן משמע ברש המפקד
(כ"מ דף לז: וס) אמר הריני משלם
וזמר ואמר איני משלם מהו מי אמר
מיהדר ביה אלמל דיכול לחזור
בו דהו כמו קודם גמר דין והא
דלמחר ברש נשבעתם הידיין (שבעות
דף נט. וס) ולא אמר איני נשבע
פוטרין אותו מיד אומר רבינו מס
היינו שמסקינן אותו כדי שיתבייש
מלחזור בו אבל אם רוצה לחזור ולבא
לכ"ד ולישבע הרשות בידי אבל קנת
קשה מנא אזיל דקלקמ הכא
דקסבר הלכה חכמים דלמא סבר
דלפני גמר דין מחלוקת אבל אמר גמר
דין דברי הכל אינו יכול לחזור בו
אבל רש"י פירש אף אמר איני נשבע
פוטרין אותו מיד דשוב אינו יכול
לחזור בו והכא גרס נשבע בלא וי'
שישבע בעל קרבו וההוא דרש
המפקד (כ"מ דף לז: וס) דקלקמ
מי אמר' מייכר אף אמר ביה אע"ג
דלמא נשבעתו ויהוהו דרש
דלמא יכול לחזור בו מ"מ כיון דעמעו
לחזור ובעי לאסרומי כי דינא לא
מקני ליה כפילא דכה"ג אמר התם
אבל לפירוש זה לא אתי שפיר דהמפקד
כשמעמין ככל הני דשלח ר' אבא
וא"כ אפי' קודם גמר דין אינו יכול
לחזור וזכה בורר מסקינן דלפני גמר
דין יכול לחזור בו אם לא שגמלא
הכא אפי' קודם שבעה חסדי גמר
דין כי אמר ר' לזון השבע וטול:
מ"ר בר רב אשי בכשר כמאבא

אם נפסו לי בחפסנו. ונאמן הוא בטענה זו. ואע"ג דלמחר נשבעת
הנשים (ועל דף נ). הבוררות אין להן חוקה ה"מ לאחר אבל לאחר
ג' שנים יש להן חוקה וה"ג כגון שהחזיק בו ג' שנים או כקטן
המוטל ערימה דיש לו חוקה לאחר או נשבע שלא ראה אותו
בעדים זה המעורר בציטו של זה:
ר' לזון השבע וטול. רבנא היא
דקא"ל האי מחזיק למעורר שהרי
פטור לגמרי וזו המחזיק מכל
שבעות שנעולס "דקא"ל אין נשבעין
על העבדים בשבעות (דף מ:)
ואינו מחויב בשבעות כלל וגם זה
המוטע אין שבעה שבעות נשבעין
מזה דכל השבעה שבעות נשבעין
ולא משלמין אם לא מרצונו של זה
שמטיל עליו שבעה לישבע ולטול:
ונשבע. זה המוטע: אינו יכול. זה
המחזיק לחזור בו ולומר משטה הייתי
כן עשה פטור הייתי וגם לא
נחייבת לי שבעה כדי לישבע ולטול
לדון אדם נשבע וטול ולא הקימתי
לך קניין למת לך העבד אם השבע
עליו דלא כיון דעל פיו נשבע ונלוואתו
לרין למת לו העבד דכיון דהטיל עליו
שבעה הא הימניה בשבעה וכמאן
דלודי ליה שהוא עבדו של זה הנשבע
דמי. והאי דנקט עבדי נגמט רבנא
נקט דלא מביעיש שאר מטלטלין
שהנשבע חייב שבעה כדי שלא ישלם
והוא הופסה על שנגמרו דלא מני
הכל כיה ולמימר אשבע אני ואפטר
אדם אפי' עבדיו דלא שיעל כהו
שבעה כלל אפי' כיון דהשביעו לא
מני הדר ביה: נאמן עלי אבא.
ליות דין. אבא פסול מן המוסר
לדוננו לא לומר ולא לחובה כדנפקא
לן כנסהדרין (דף מ: מ) מלא יומתו
אבות וגו' (ז): שלש רועי בקר. שאין
כקאין בדין. ורועי אף לא קטמ משום
דרשעים נינהו דקסם רועי בהמה דקה גולגין וניהו ופסולין לכל דין
שנעולס' אבל אבא אבין כשרין מיהא לדנין של אחריס: יכול לחזור
בו. ויהי' לגבי שבעה המוטע ששבע על העבד וטול דמתרביהו
אע"ג דלא הו דינא הכי כיון דקובל עליו אינו יכול לחזור בו.
ומשהי' אפי' קמ"ל ר' אבא דלמחר השבע אתן לך דין יכול לחזור
בו דהתם נמי באתן לך ופ"ה אמרי רבנן דלמחר יכול לחזור ויתן
דהיינו דומיא דר' אבא דלמחר נשבע זה אין יכול לחזור בו אלא ימן דכרעין ועומד
דאבא שאם יפטרון מחול לך כד"ע מודו אפי' ר"מ דאין יכול לחזור בו שהרי מוחזק
במחולך את מחלוקת אבא באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו הלך אלטרין ר' אבא
לשמעון דבאתן לך פליגי. והלכה דברי חכמים אע"ג דמסתבר טעמא דר"מ: גובין
מן העבדים. בעל חוב שמת גובה מעבדי יתומים דמקרקעי דמי. וזכה למוד הוא
לית הלכתא כה' התנאים לה ואמרי' הכי קמני אין גובין וכן אמר ר"מ: ור"ג אמר אין גובין.
דנהי דלמחר נשבעתו דמכרמי (ויקרא כה) והתנחלתם ה"מ לדכריס החכמים
במורה כגון לקנות בכסף בטור ובחוקה ושלא לישבע עליהן ושאלו כהן אוהא
אשכל לענין כ"ח כמטלתי דמי "דאין כ"ח סומך אלא על קרקעות שאין יכולין
ליאבד ולא לזו ממקומן אבל אשבעים לא סמכא דעתיה הלך לא משתעבדי ליה:
שלישי כשר. להעיד בקרובו שני כגון בן חנוך (ה) שכשר להעיד בימאל בן שמעון
דבטו חזקו וישעון וזכר בן חנוך (ה) שכשר להעיד בימאל בן שמעון דבטו חזקו וישעון
וכן משום דעבדא כפיקע דמי. והלכתא שלישי שבני כשי. כגון ראוין וישעון
הם בניהם היינו ראשונים ובני בנינו היינו שניים ובני בני בנינו היינו דור
שלישי של בן ראובן ודור שלישי של בן שמעון ודור שלישי של בן ראובן מותר
להעיד לזרזו של בן שמעון: ורבא אמר אבן בבא שלישי מעיד בראשון. כבן
שמעון עצמו היינו ראשון אפי' שהוא קרוב לאביו. ובאחר דאבא שאמר ע"ד
לאחי אביו. וליה הלכתא בזרזי. דקרוב ליה פ"י: ונסתמא פסול להעיד לו
משום דעבדיי אינו יודע להראות ערוהו באיהו פסוק מניע חתום קרקע שלו:
רשמיאל אפר כשר. אפסר דמכין במצרתא מצר פלוני כך וכן סימן כשר פלוני כך:
אבל גלימא לא. אם היה מכיר בגזל חבירו קודם שנשתמא ואחר שנשתמא
אינו יכול להעיד זה בגזו של פלוני: אפשר דרבין מדת ארכו ורביה. שאמר
אני יודע שבך היה ארכו ורביה ונמצא כרביה. וכן נמי אם נמצא מסקל תוסבא
כמו שהשבע אפר כשר: מיתביה היה יודע כי קא אתי מיהו פתח ונשתמא פסול
להעיד שום עדות וחיותא דכחלו תנא ללעיל ששואל ר'חוק ותיקרי ותיקרי הוא:

דאבא. ופ"ה הלכא אפי' שני כשני אמר בפרק זה בורר (פסאדרין
דף כד: וס) ד"ה אפי' ופ"ה פסול וכ"ש וקנו ויש לומר דלמחר אשבע כשי טבי
דלמחר דלא: לית הלכתא במ"ר בר רב אשי. פירש כגונטרס
דלמ"ר עד סוף כל הדורות פסול ואין נראה לר"י כיון דלמחר דלא כ"כ:
פ"ת"ח ונסתמא פסול. ואע"ג דגבי גט מכשרין שאם היה נשבעת
כמביעה פתח יכול לומר כשני נכתב וצפתי נחתם ללאחר
שנסתמא שאני התם דלקיור רבנן להכשיר אפילו וקרוצי"ס:
נשבע
באתן לך מחלוקת. והלכתא
כדברי חכמים דאמר אינו
יכול לחזור בו הי' ליהא
דאמר השבע וטול מאתן
לך הוא. ואשערין לפסול
והלכתא חכמים: הלכתא
גובין מן העבדים. שאם
הניח אבותיו של יתומים
עבדים גובה בעל חובו של
אביהם את חובו מן העבדים
כי היכי דהו עבדו בן
הקרקע ולא מצו לטמון
ליה מטלתיי שבק אבין
נבן משום דעבדא כפיקע
דמי. והלכתא שלישי שבני
כשי. כגון ראוין וישעון
הם בניהם היינו ראשונים
ובני בנינו היינו שניים
ובני בני בנינו היינו דור
שלישי של בן ראובן ודור
שלישי של בן שמעון ודור
שלישי של בן ראובן מותר
להעיד לזרזו של בן
שמעון: ורבא אמר אבן
בבא שלישי מעיד בראשון. כבן
שמעון עצמו היינו ראשון
אפי' שהוא קרוב לאביו.
ובאחר דאבא שאמר ע"ד
לאחי אביו. וליה הלכתא
בזרזי. דקרוב ליה פ"י:
ונסתמא פסול להעיד לו
משום דעבדיי אינו יודע
להראות ערוהו באיהו פסוק
מניע חתום קרקע שלו:
רשמיאל אפר כשר. אפסר
דמכין במצרתא מצר פלוני
כך וכן סימן כשר פלוני כך:
אבל גלימא לא. אם היה
מכיר בגזל חבירו קודם
שנשתמא ואחר שנשתמא
אינו יכול להעיד זה בגזו
של פלוני: אפשר דרבין
מדת ארכו ורביה. שאמר
אני יודע שבך היה ארכו
ורביה ונמצא כרביה. וכן
נמי אם נמצא מסקל תוסבא
כמו שהשבע אפר כשר:
מיתביה היה יודע כי קא אתי
מיהו פתח ונשתמא פסול
להעיד שום עדות וחיותא
דכחלו תנא ללעיל ששואל
ר'חוק ותיקרי ותיקרי הוא:

אם נפסו לי בחפסנו. ונאמן הוא בטענה זו. ואע"ג דלמחר נשבעת
הנשים (ועל דף נ). הבוררות אין להן חוקה ה"מ לאחר אבל לאחר
ג' שנים יש להן חוקה וה"ג כגון שהחזיק בו ג' שנים או כקטן
המוטל ערימה דיש לו חוקה לאחר או נשבע שלא ראה אותו
בעדים זה המעורר בציטו של זה:
ר' לזון השבע וטול. רבנא היא
דקא"ל האי מחזיק למעורר שהרי
פטור לגמרי וזו המחזיק מכל
שבעות שנעולס "דקא"ל אין נשבעין
על העבדים בשבעות (דף מ:)
ואינו מחויב בשבעות כלל וגם זה
המוטע אין שבעה שבעות נשבעין
מזה דכל השבעה שבעות נשבעין
ולא משלמין אם לא מרצונו של זה
שמטיל עליו שבעה לישבע ולטול:
ונשבע. זה המוטע: אינו יכול. זה
המחזיק לחזור בו ולומר משטה הייתי
כן עשה פטור הייתי וגם לא
נחייבת לי שבעה כדי לישבע ולטול
לדון אדם נשבע וטול ולא הקימתי
לך קניין למת לך העבד אם השבע
עליו דלא כיון דעל פיו נשבע ונלוואתו
לרין למת לו העבד דכיון דהטיל עליו
שבעה הא הימניה בשבעה וכמאן
דלודי ליה שהוא עבדו של זה הנשבע
דמי. והאי דנקט עבדי נגמט רבנא
נקט דלא מביעיש שאר מטלטלין
שהנשבע חייב שבעה כדי שלא ישלם
והוא הופסה על שנגמרו דלא מני
הכל כיה ולמימר אשבע אני ואפטר
אדם אפי' עבדיו דלא שיעל כהו
שבעה כלל אפי' כיון דהשביעו לא
מני הדר ביה: נאמן עלי אבא.
ליות דין. אבא פסול מן המוסר
לדוננו לא לומר ולא לחובה כדנפקא
לן כנסהדרין (דף מ: מ) מלא יומתו
אבות וגו' (ז): שלש רועי בקר. שאין
כקאין בדין. ורועי אף לא קטמ משום
דרשעים נינהו דקסם רועי בהמה דקה גולגין וניהו ופסולין לכל דין
שנעולס' אבל אבא אבין כשרין מיהא לדנין של אחריס: יכול לחזור
בו. ויהי' לגבי שבעה המוטע ששבע על העבד וטול דמתרביהו
אע"ג דלא הו דינא הכי כיון דקובל עליו אינו יכול לחזור בו.
ומשהי' אפי' קמ"ל ר' אבא דלמחר השבע אתן לך דין יכול לחזור
בו דהתם נמי באתן לך ופ"ה אמרי רבנן דלמחר יכול לחזור ויתן
דהיינו דומיא דר' אבא דלמחר נשבע זה אין יכול לחזור בו אלא ימן דכרעין ועומד
דאבא שאם יפטרון מחול לך כד"ע מודו אפי' ר"מ דאין יכול לחזור בו שהרי מוחזק
במחולך את מחלוקת אבא באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו הלך אלטרין ר' אבא
לשמעון דבאתן לך פליגי. והלכה דברי חכמים אע"ג דמסתבר טעמא דר"מ: גובין
מן העבדים. בעל חוב שמת גובה מעבדי יתומים דמקרקעי דמי. וזכה למוד הוא
לית הלכתא כה' התנאים לה ואמרי' הכי קמני אין גובין וכן אמר ר"מ: ור"ג אמר אין גובין.
דנהי דלמחר נשבעתו דמכרמי (ויקרא כה) והתנחלתם ה"מ לדכריס החכמים
במורה כגון לקנות בכסף בטור ובחוקה ושלא לישבע עליהן ושאלו כהן אוהא
אשכל לענין כ"ח כמטלתי דמי "דאין כ"ח סומך אלא על קרקעות שאין יכולין
ליאבד ולא לזו ממקומן אבל אשבעים לא סמכא דעתיה הלך לא משתעבדי ליה:
שלישי כשר. להעיד בקרובו שני כגון בן חנוך (ה) שכשר להעיד בימאל בן שמעון
דבטו חזקו וישעון וזכר בן חנוך (ה) שכשר להעיד בימאל בן שמעון דבטו חזקו וישעון
וכן משום דעבדא כפיקע דמי. והלכתא שלישי שבני כשי. כגון ראוין וישעון
הם בניהם היינו ראשונים ובני בנינו היינו שניים ובני בני בנינו היינו דור
שלישי של בן ראובן ודור שלישי של בן שמעון ודור שלישי של בן ראובן מותר
להעיד לזרזו של בן שמעון: ורבא אמר אבן בבא שלישי מעיד בראשון. כבן
שמעון עצמו היינו ראשון אפי' שהוא קרוב לאביו. ובאחר דאבא שאמר ע"ד
לאחי אביו. וליה הלכתא בזרזי. דקרוב ליה פ"י: ונסתמא פסול להעיד לו
משום דעבדיי אינו יודע להראות ערוהו באיהו פסוק מניע חתום קרקע שלו:
רשמיאל אפר כשר. אפסר דמכין במצרתא מצר פלוני כך וכן סימן כשר פלוני כך:
אבל גלימא לא. אם היה מכיר בגזל חבירו קודם שנשתמא ואחר שנשתמא
אינו יכול להעיד זה בגזו של פלוני: אפשר דרבין מדת ארכו ורביה. שאמר
אני יודע שבך היה ארכו ורביה ונמצא כרביה. וכן נמי אם נמצא מסקל תוסבא
כמו שהשבע אפר כשר: מיתביה היה יודע כי קא אתי מיהו פתח ונשתמא פסול
להעיד שום עדות וחיותא דכחלו תנא ללעיל ששואל ר'חוק ותיקרי ותיקרי הוא: